

зрозуміти просту істину: у круговороті справ дуже складно зробити все добре. Розмірене і вдумливе виконання найзвичайніших дій учить концентруватися, це запорука високої ефективності [3].

Філософія такого життя не в тому, щоб робити все зі швидкістю раєлика, а в тому, щоб спробувати робити все з правильною швидкістю. Робити настільки якісно, наскільки це можливо, а не настільки швидко, наскільки вийде. Насправді суть ідеї не в зміні ритму життя, а в умінні організувати її таким чином, щоб мати можливість отримувати від процесу задоволення.

Отримувати задоволення в стилі Повільного Життя – це насолоджуватися тим, що відбувається, при цьому розвиватися і не зупинятися на досягнутому. Насолоджуйтеся кожною хвилиною, отримуйте задоволення, позбавляйтеся від нав'язливих стандартів, від нетямущої активності.

До речі, принципи повільного життя лягли в основу концепції готелів «Soneva» на Мальдівах і в Таїланді. Територія організована так, щоб скрізь можна було пересуватися босоніж і відчувати тепло природних матеріалів. Особливо популярні такі розваги, як «розслаблення на власному пляжі» і «дрімота під зоряним піднебінням».

Література

1. Карл Оноре. Без суєти: Как перестать спешить и начать жить = In Praise Of Slow How A Worldwide Movement Is Challenging The Cult Of Speed. – М.: Альпина Паблишер, 2014. – 260 с.
2. In Praise of Slow: Challenging the Cult of Speed (HarperOne, 2004).
3. The Sloth Club celebrates 15th anniversary // Slow Japan, November 16, 2014.

Бойко Наталія Ігорівна

аспірант Донецького національного
університету імені Василя Стуса

НАЦІОНАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА *(На прикладі постаті генералісимуса Франсіско Франко)*

Сучасний політичний контекст глобалізованого світу є плідною нивою для дослідників соціальних зрушень та перетворень, але він також стає і причиною розпаду для істориків. Настала ера пост-істини («post-truth» – це слово та явище стало словом 2016 року за версією Оксфордського енциклопедичного словника англійської мови), головними рисами якої є повна суб'єктивність в судженнях та вчинках, факти вже нікого не цікавлять. Ми стаємо свідками дійсно непересічних подій, спіраль гегелевської історії зайшла на нове коло та повернула на історичну арену активних політиків-популістів, які ставлять інтереси своєї нації понад інтереси глобальних наднаціональних утворень на кшталт НАТО, ЄС або Транстихоокеанського партнерства. Це довів не лише Brexit, але й обрання на посаду президента США Дональда Трампа, який зробив гаслом своєї програми «America first – Америка на першому місці». Це змушує

думати, що Дональд Трамп буде концентруватися на внутрішніх проблемах країни. Такі самі обіцянки дають кандидати майбутніх повсюдних виборів в європейських країнах – Марін Ле Пен у Франції, Герт Вілдерс у Нідерландах, Матео Сальвіні в Італії. Вивищення правих популістів, інтерес до них та зростання їхніх рейтингів говорять про необхідність в таких лідерах тут і зараз.

Всі названі явища нашоухують на перспективу побачити в новому світлі не лише сучасний політичний портрет європейського лідера, але й переосмислити постаті «великих диктаторів» минулого. Одним з них є Франко, який спромігся безпрецедентно довго – майже 40 років – очолювати Іспанську державу, але ні за той час, ні до тепер немає однозначної відповіді ким же був Франко. Свідчення збігаються тільки в одному – він дійсно був великим лідером.

Провідний український фахівець з історії Іспанії ХХ століття Ольга Павлівна Іваницька в своїй роботі «Ф. Франко – каудильйо Іспанії» відмітила цю неоднозначність постаті іспанського лідера через діалектичне співставлення його соціальних ролей: «ким був Франсіско Франко Баамонде: рятівником іспанської нації, її патріотом чи фашистським диктатором та великим інквізитором?!» [1, с. 187]. Трохи наблизитися до розв'язання цього питання нам може допомогти погляд на лідерство як на категорію з царини соціальної філософії, тому що лідерство є суспільним явищем.

Перш за все, варто звернути увагу, що спроби визначити хто такий, власне, лідер робилися ще в античній філософії. Платон вбачав в ідеальному правителі поєднання таких рис як філософічність, мудрість, справедливість та жагу до пошуку істини. Саме такий лідер, за Платоном, творить історію. Аристотель же напряду пов'язував державний устрій з правителем, та зазначав, що правильна форма держави може з'явитися лише тоді, коли є «правильний» лідер. Більш пізні концепції лідерства працюють з такою категорією як харизма. Макс Вебер, пропонує оригінальну типологію легітимації влади на основі аналізу надприродних чеснот лідера. Зокрема, мислитель виділяє раціональний, традиційний та харизматичний типи легітимації, серед яких найбільший інтерес становить діяльність харизматичного лідера. Харизматичний лідер не підкорюється старим традиціям, прагне та має здатність змінити структуру суспільства. За Вебером, харизматичний лідер – це авторитарний лідер. І дійсно, згадаємо такі факти з біографії Франко як: репресії проти противників франкістського режиму та безжальні репресії проти переможених у громадянській війні в Іспанії.

Ще однією важливою рисою лідера, на яку звертають увагу представники трансформаційної теорії лідерства, є спрямованість лідера артикулювати яке саме «краще майбутнє» він бачить для своїх послідовників та заповідати їм свої ідеали та цінності. Ще в 1943-му році Франко зізнався одному з журналістів: «Я хотів би просто сказати, що я хочу не тільки перемогти, але й переконати. Більше того, мене не цікавить, або майже не цікавить перемога без переконання» [2, с.244].

Більш того, когнітивна теорія лідерства, представлена Г. Гарднером, наголошує на важливій ролі слів лідера, які потім втілюються в цілі історії, у

створення та втілення історій про ідентичність, коли лідери розказують історії «про себе та свої групи, про те, звідки вони походять і куди прямують, про те, чого бояться, проти чого борються і про що мріють» [3, с.14]. Головними героями в цих історіях виступають лідер та послідовники. Франко проголошував: «Ми боремося, щоб звільнити наш народ від впливу марксизму і міжнародного комунізму... Ми прагнемо звільнити цією боротьбою моральні, духовні, релігійні та культурні цінності, створені іспанським народом упродовж його славної історії. Слава іспанців у тому, що вони принесли на своїх багнетах захист цивілізації, зберегли християнську культуру і католицьку віру». (З промов Франко під час і після громадянської війни) [3, с.14].

Таким чином хотілося б підсумувати, що філософське бачення лідера здебільшого зосереджується на таких його рисах як харизматичність та здатність створювати історичний наратив для своєї нації. Франко в цьому сенсі – хрестоматійний приклад. В його заповіті є такі слова: «...Але я вірю і сподіваюсь, що у мене не було інших ворогів, окрім ворогів Іспанії, яку я любитиму, й служитиму до останнього подиху, який вже наближається... [3, с. 369]. Хотілося б в останню хвилину, з'єднавши ім'я Бога та Іспанії, обійняти всіх вас, щоб вигукнути разом в останній раз на порозі смерті: Возвися, Іспаніє! Живи, Іспаніє!» [3, с. 379]... Заповіт Франко відкриває його для нащадків як дійсно національного, навіть романтичного лідера.

Література

1. Іваницька О.П. «Франко – каудильйо Іспанії» / О.П. Іваницька. – Вінниця: Книга-ВЕГА, 2002.
2. Gardner, H. Leading minds: An anatomy of leadership / H. Gardner. – N.Y.: Basic Books, 1995. – 416 p.
3. Fusi Juan Pablo. Franco. Spanien unter der Diktatur. 1936-1975, p.97; Descola Jean. Oh Espana, p.312-313.

Брило Юлія Миколаївна
кандидат філософських наук,
Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

ПРОБЛЕМА МІЖЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПОСТТОЙНЬЯНСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ

Проблема взаємодії цивілізацій є однією з найбільш актуальних у філософії історії і особливо у її постнекласичних проявах, адже саме через неї вирішуються задачі побудови періодизації світового історичного процесу, обґрунтування його континуальності чи визначення домінуючих факторів, що сприяють дискретності.

Мета мого виступу полягає у визначенні особливостей рішення проблеми